

Avdelningen för befolkning och välfärd
Anna Hagman
010-479 48 19

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

SOU 2017:47 Nästa steg på vägen mot en mer jämlik hälsa

Statistiska centralbyråns (SCB) yttrande begränsas till synpunkter som rör myndighetens verksamhet i egenskap av statistikansvarig myndighet och producent av officiell statistik.

Synpunkter

SCB:s remissvar är uppbyggt kring dispositionen i förslaget och rubrikerna nedan hänvisar till avsnitt som finns i delbetänkandet av Kommissionen för jämlik hälsa.

Avsnitt 2.3, sidan 37 samt 5.3, sidan 264 ff

Kommissionen föreslår att ett tillägg bör göras i förordningen om officiell statistik (SFS 2001:100) som innebär att all individbaserad officiell statistik, om det inte finns särskilda skäl mot detta, bör vara uppdelad efter någon socioekonomisk bakgrundsfaktor.

Kommissionen föreslår även att resursfördelningsmodeller som används för fördelning av offentliga medel på statlig, regional och kommunal nivå i möjligaste mån bör ha ett socioekonomiskt perspektiv.

Som framgått av SCB:s remissvar på delbetänkandet gällande *För en god och jämlik hälsa – En utveckling av det folkhälsopolitiska ramverket* (SOU 2017:4) är SCB positiv till att statistikredovisning görs uppdelat efter så kallade socioekonomiska bakgrundsfaktorer, som till exempel utbildningsnivå, inkomst eller position baserad på yrke. SCB delar kommissionens uppfattning att de ofta är relevanta bakgrundsfaktorer för individuppgifter och redovisar således redan statistik uppdelat på till exempel utbildningsnivå.

Det finns ett flertal andra redovisningsgrupper utöver de socioekonomiska som är meningsfulla att använda för statistikredovisning. SCB:s hållning är därför att det, utöver redovisning efter kön, bör stå den statistikansvariga myndigheten fritt att välja bakgrundsvariabler utifrån analysbehovet i den aktuella publiceringen.

Avsnitt 5.1, sidan 258

Kommissionen använder medborgarskapsbegreppet i vid mening, vilket innebär att det omfattar "alla människor som lever i Sverige som har rätt att ta del av olika delar av välfärden såsom utbildning, hälso- och sjukvård och olika ersättningssystem". Kommissionen menar att det även är "viktigt att beakta grupper som i vissa fall faller utanför olika system."

Officiell statistik är till stor del baserad på personer som är folkbokförda i Sverige. En förändring av det innebär stora konsekvenser för det svenska statistiksystemet. SCB välkomnar dock ett statistiksystem som kan beskriva situationen för personer som är boende i Sverige, även om de inte är folkbokförda här. SCB önskar så snart som möjligt utveckla ett individbasregister (IBR) som utöver folkbokförda ska innehålla personer som har ett samordningsnummer och på längre sikt ska innehålla bosatta personer i Sverige som inte har något samordningsnummer.

Avsnitt 5.1, sidan 259–260

Kommissionen föreslår att beslut och åtgärder bör utvärderas i relation till om de skapar likvärdighet och jämlikhet för alla oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsförmåga, sexuell läggning, ålder, socioekonomisk bakgrund eller geografisk hemvist.

Uppgifter om bland annat etniskt ursprung, religiös övertygelse, hälsa och sexualliv är känsliga enligt personuppgiftslagen (13 §). Det innebär att det krävs särskilt stöd för att få behandla dessa uppgifter i statistikverksamhet, vilket även gäller enligt EU:s nya dataskyddsförordning. SCB:s erfarenhet är också att svarsbenägenheten kan påverkas negativt för undersökningar med känsliga frågor. SCB önskar en restriktiv hållning.

Avsnitt 5.4.1, sidan 280

Kommissionen kommenterar ett beslut¹ från 2016 av Datainspektionen gällande SCB och undersökningen Hälsa Stockholm. Kommissionen tolkar beslutet som att "SCB skulle alltså inte ha rätt att behandla hälsouppgifter, trots att de ansvarar för

¹ Dnr 195-2016. Beslutet har överklagats till Förvaltningsrätten i Stockholm (mål nr 689-17), som ännu inte meddelat dom.

befolkningsstatistik (inklusive medellivslängd) samt välfärdsstatistik där hälsa ingår som en central komponent”.

Med anledning av denna tolkning vill SCB klargöra att SCB, inom ramen för framställning av officiell statistik, får behandla personuppgifter om hälsa.

Regeringskansliet har, efter en hemställan från SCB och inom ramen för de ändringar som ska göras med anledning av EU:s dataskyddsreform, föreslagit att statistikansvariga myndigheter även ska få behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse – utöver för framställning av officiell statistik – för statistiska ändamål om behandlingen är nödvändig och om samhällsintresset av det statistikprojekt i vilket behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära. Vidare föreslås att sådana personuppgifter ska få behandlas för utlämnande till forskningsprojekt om behandlingen har godkänts enligt lagen (2003:460) om etikprövning som avser människor.² Förslagen syftar således till att ge SCB, och andra statistikansvariga myndigheter, större möjligheter än i dag att behandla känsliga personuppgifter.

Avsnitt 6.3, sidan 294, samt bilaga 3, sidan 352

Kommissionen framhåller att resultaten av simuleringsmodellen FASIT, för att skatta effekten av tre regelförändringar som berör bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd, måste betraktas med stor försiktighet på grund av osäkerhet kring hur antaganden i modellen hanteras. Kommissionen anser framför allt att kostnaden av att nya hushåll blir berättigade till transfereringarna överskattas.

Eftersom effekterna av de tre regelförändringarna är beräknade med en modell bör resultatet betraktas som ett ungefärligt utfall och inte som ett faktiskt utfall. Däremot vill SCB uppmärksamma att modellen som används för att beräkna utfallet är framtagen efter de, inom mikrosimuleringsområdet, bästa kända metoderna. SCB anser att kvaliteten på beräkningarna håller den kvalitet i estimaten som det går att uppnå och att försiktighet i tolkningen inte bör överdrivas.

Ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag simuleras i FASIT, det beräknas om ett hushåll är berättigad till transfereringen och i så fall hur stor. Värt att notera är att individen själv måste ansöka för att få del av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd och alla som är berättigade till transfereringen söker inte. Det beräknade antalet hushåll som är berättigade är därmed större än antalet som får den aktuella transfereringen. Detta hanteras i modellen genom att en

² Se Ds 2017:40, s. 56 ff.

logistisk regressionsmodell skattats för de olika transfereringarna bland de som är berättigade till transfereringen. Med hjälp av denna modell beräknas hushållets sannolikhet att söka bidrag och utifrån denna sannolikhet bestäms vilka hushåll som uppskattas få den aktuella transfereringen. Hushåll med stora behov har därmed en större sannolikhet att tilldelas en transferering i modellen än hushåll med små behov.

Övriga synpunkter

- Slutbetänkandet presenterar dessvärre vissa resultat som SCB bedömer är feltolkade. Det går inte att direkt jämföra mått på partiell livslängd med mått på total återstående livslängd, vilket görs i slutbetänkandet (avsnitt 2.4, sidan 38 ff). Det finns stora skillnader mellan de olika livslängdsmåtten, vilka beror på att skillnader i överlevnad i en ung ålder interagerar med den lägre sannolikheten att fortfarande leva i högre åldrar. Det är bara en begränsad andel av dödsfallen som fångas av partiell livslängd i åldern 30–79 år jämfört med alla åldrar över 29.
- SCB noterar att Kommissionen använder ett flertal begrepp, som till exempel sociala skikt, sociala grupper, social position, socioekonomisk situation, socioekonomisk grupp och socioekonomisk bakgrund, för att beskriva skillnader i hälsa. Dessa begrepp förefaller inte belysa helt och hållet samma sak. Tyvärr saknas det ett tydligt resonemang kring begreppens förhållande till varandra, hur de eventuellt överlappar och vilka unika egenskaper som de eventuellt omfattar.

Beslut i detta ärende har fattats av vikarierande generaldirektör Helen Stoye i närvaro av verksjurist Joachim Angermund, avdelningschef Petra Otterblad Olausson, enhetschef Alexandra Kopf Axelman samt utredare Anna Hagman, föredragande.

STATISTISKA CENTRALBYRÅN

Helen Stoye

Anna Hagman